

THE AIRE CENTRE
Advice on Individual Rights in Europe

**REGIONAL
ANTI-CORRUPTION
INITIATIVE**

Studija slučaja

Srbija

-Kriterijumi dokazivanja -

Studija slučaja iz Srbije – Kriterijumi dokazivanja

Ovaj slučaj je odabran zbog toga što je u postupku trajnog oduzimanja imovine bilo isticano pitanje dokazivanja zakonitosti sticanja svojine od strane vlasnika imovine, odnosno osuđenog, kao i pitanje primjene blažeg zakona.

Konačnu odluku u ovom predmetu je donio Vrhovni kasacioni sud, odlučujući po vanrednom pravnom lijeku, zahtjevu za zaštitu zakonitosti. Postupak se odnosio na trajno oduzimanje imovine od osuđenog lica, nakon pravosnažnosti presude pred Posebnim odjeljenjem za organizovani kriminal.

Posebno odjeljenje za organizovani kriminal Višeg suda u Beogradu je u svojoj presudi od 13. aprila 2017. godine osudilo okrivljenog, A.A. za prevaru iz člana 208. st. 4. Krivičnog zakonika u vezi sa stavom 1 tog člana i udruživanje radi vršenja krivičnih djela iz člana 346. st. 2. Krivičnog zakonika u periodu od januara 2004. do 13. novembra 2009. Optuženi je izjavio žalbu na presudu Posebnom odjeljenju Apelacionog suda u Beogradu koje je izreklo presudu 5. marta 2018. u kojoj je djelimično usvojilo žalbe pravobranioca okrivljenog, preinačilo prvostepenu presudu i okrivljenog oglasilo krivim samo za krivično djelo prevare, ali ne i za krivično udruživanje radi vršenja krivičnih djela. Ovom pravosnažnom presudom okrivljeni je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 godine i 6 mjeseci i na novčanu kaznu od 1.000.000 dinara (oko 8.500 eura).

Nakon pravosnažnosti presude, zamjenik tužioca za organizovani kriminal je 9. maja 2018. podnio zahtjev za trajno oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela okrivljenog A.A. Nakon sprovedenog postupka za trajno oduzimanje imovine, rješenjem Posebnog odjeljenja Višeg suda u Beogradu usvojen je zahtjev tužioca i trajno je oduzeta imovina od okrivljenog A.A. i to: stan površine 218m², u Beogradu i garažno mjesto površine 12m², kao i plac u blizini Beograda površine 4.850m², sa bližim oznakama navedenim u rješenju suda.

Odlučeno je da će oduzetom imovinom do pravosnažnosti rješenja upravljati Direkcija za upravljanje oduzetom imovinom.

Apelacioni sud u Beogradu je 30. januara 2019. usvojio rješenje kojim odbija žalbu osuđenog i potvrđuje rješenje prvostepenog suda. Odluka Apelacionog suda u Beogradu ukazuje na to da je u postupku trajnog oduzimanja imovine sporno bilo pitanje utvrđivanja činjeničnog stanja u odnosu na oduzeti stan, budući da prvostepeni sud nije prihvatio tvrdnje okrivljenog i njegovog svjedoka B.B. da je svjedok od okrivljenog kupio stan još pre deset godina te da stan i garaža nisu svojina okrivljenog. Apelacioni sud je prihvatio zaključke prvostepenog suda da se kao zakonit osnov sticanja imovine u konkretnom slučaju, analizom svih izvedenih dokaza, posebno iskaza okrivljenog i svjedoka, kako u postupku za privremeno oduzimanje tako i u postupku za trajno oduzimanje imovine, ne može prihvatiti ugovor o prodaji nepokretnosti zaključen između okrivljenog i svjedoka budući da isti nije ovjeren pred sudom. Do ovakvog zaključka sud je došao analizom činjenica, posebno toga da je stan navodno prodat svjedoku 2009. godine, koji od tada nije pokušao niti da ovjeri ugovor niti da stan uknjiži, već je svjedok tek u junu 2018. godine podnio tužbu protiv okrivljenog zahtijevajući da mu se preda stan

u vlasništvo ili isplati novac kojim je platio stan. Sud je kao neuvjerljiv ocijenio iskaz svjedoka, dovodeći to u vezu i sa iskazom okrivljenog iz 2011. godine u postupku za privremeno oduzimanje imovine, kada, izjašnjavajući se o predmetnom stanu, nije spominjao da ga je prodao svjedoku, već da je stan kupio u izgradnji, da ga još nije ni platio i da će preći u njegovo vlasništvo tek nakon završetka radova i isplate ugovorene cijene. Navedenog svjedoka je okrivljeni pomenuo tek 2018. godine, u postupku za trajno oduzimanje imovine, te je sud zaključio da su takvi navodi, kao i tvrdnje svjedoka, dati u cilju osujećenja trajnog oduzimanja stana. Inače, stan je prema ovjerenom ugovoru okrivljeni kupio 5. aprila 2007. godine za ukupan iznos od 309.100 eura.

Ovakva analiza činjenica u koju se sud upustio je veoma bitna za sudsku praksu jer se sve češće u postupcima za oduzimanje imovine sudu dostavljaju neovjereni ugovori, uz iskaze svjedoka o tačnosti takvih ugovora, te ovaj predmet ukazuje na brojnost činjenica koje je sud cijenio i dao svoj pravni zaključak. Domaća sudska praksa po ovakvim pitanjima nije baš ujednačena.

Pored toga, sud nije prihvatio tvrdnje okrivljenog da je on kao suvlasnik jednog privrednog društva u Crnoj Gori u periodu od 1998. godine pa do 1. septembra 2009. godine ostvario dobit u iznosu od 1.444.864 eura, te da je od tih prihoda zakonito stekao imovinu koja mu je oduzeta, o čemu je odbrana i ponudila dokaz angažovanjem vještaka ekonomsko-finansijske struke. Sud je utvrdio da okrivljeni nije pružio pouzdane dokaze o ovakvim navodima tokom postupaka za privremeno i trajno oduzimanje, dok je tužilac sa druge strane pružio pouzdane dokaze i to javne isprave o zakonitim prihodima okrivljenog i njegove supruge, dokazavši da je njihova visina višestruko manja od vrijednosti stečene imovine. Utvrđeno je da okrivljeni tokom postupaka za privremeno i trajno oduzimanje imovine nije dostavio sudu originalne dokumente o poslovanju privrednog društva u Crnoj Gori, pa ni knjigovodstvenu dokumentaciju društva u bilo kom obliku, niti ikakav drugi dokument sa snagom javne isprave koji bi dokazivao postojanje i poslovanje tog privrednog društva.

Sud je utvrdio da je predlaganje dokaza vještačenjem sračunato i na odugovlačenje postupka, tim prije što je sud na osnovu izvještaja Ministarstva finansija-Uprave za sprečavanje pranja novca utvrdio da okrivljeni jeste bio suosnivač privrednog društva u Crnoj Gori, ali da je isto osnovano u avgustu 2007. godine, nakon što je okrivljeni kupio sporni stan u Beogradu. Sud je utvrdio da je tužilaštvo dokazalo postojanje očigledne nesrazmjere između vrijednosti imovine okrivljenog i njegovih zakonito stečenih prihoda, što, povezano sa činjenicom da je oglašen krivim za prevaru, ukazuje da se radilo o imovini proistekloj iz krivičnog djela.

Na kraju, okrivljeni je i u žalbenom postupku i u postupku pred Vrhovnim kasacionim sudom isticao pitanje povrede zakona uz navode da nije primijenjen Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela iz 2008. godine, a koji je važio u vrijeme izvršenja krivičnog djela za koje je on oglašen krivim, a po kome nije bila propisana primjena ovog zakona za krivično djelo prevare iz čl. 208. stav 4. KZ, već da je primijenjen Zakon iz 2016. godine koji je nepovoljniji za okrivljenog jer predviđa primjenu zakona i za navedeno krivično djelo prevare. Dakle, okrivljeni se žalio na povredu člana 5. Krivičnog zakonika i

člana 2. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela, odnosno da u njegovom slučaju nije primijenjen blaži zakon.

I Apelacioni i Vrhovni kasacioni sud su zauzeli isti stav u pogledu ovih navoda žalbe. Utvrdili su da odredbe o primjeni blažeg zakona nisu prekršene. Za domaću sudsku praksu je od značaja obrazloženje ovakvog stava koje je Vrhovni kasacioni sud dao budući da je ovo prvi put da se ovakvo pitanje pojavilo pred njim.

Oba suda su stala na stanovište da su u Zakonu o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela propisana dva odvojena postupka i to za privremeno i za trajno oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela. Po njihovom mišljenju, ovi se postupci razlikuju po svojim pravnim dejstvima, uslovima pod kojima se imovina oduzima, kao i po funkcionalnoj nadležnosti za odlučivanje te međusobno nisu uslovljeni, tim prije što je zakonom propisano da se postupak za trajno oduzimanje imovine vodi nakon pravnosnažnosti presude, da je taj postupak zaseban i da se može sprovesti samo u datoj procesnoj situaciji. Stoga je pokretanje i vođenje postupka za trajno oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog djela isključivo vezano za momenat donošenja pravnosnažne osuđujuće presude za neko od krivičnih djela propisanih članom 2. Zakona o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela.

Dakle, u postupku trajnog oduzimanja imovine primjenjuje se zakon koji je važio u vrijeme donošenja pravnosnažne presude. Budući da je u ovom slučaju zahtjev za trajno oduzimanje imovine tužilac podnio 9. maja 2018. godine, nakon pravnosnažnosti presude kojom je okrivljeni oglašen krivim za krivično djelo, to je sud pravilno primijenio Zakon o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog djela (Službeni glasnik RS br. 94/2016); u članu 2. st. 1. t. 4. tog zakona je propisano da se odredbe ovog zakona primjenjuju i za krivično djelo prevare iz člana 208. st. 4. Krivičnog zakonika.